

Rödfärgad sjö med decimetersikt fick liv när utsläppen upphörde

Hur lång tid tar det innan en starkt förorenad sjö blir frisk igen? Och hur sker tillfriskningen? Detta är just nu högtintressanta frågor för forskarna vid Institutet för vatten- och luftvårdsforskning — IVL. Den lilla sjön Bålsjön strax utanför Norberg i Bergslagen står nu i fokus för forskarnas intresse: sjön var till för några år sedan rena nyponsoppa. Nu har utsläppen upphört och sjön återvänder gradvis till ett normalt biologiskt liv...

Vid Bålsjön låg till för två år sedan ett starkt förorenande anrikningsverk för malm (magnetit och hematit). Därifrån kom utsläppen...

Sjön såg tidigare bokstavligen talat ut som nyponsoppa. Utsläppen av slamigt vatten (trots en stor sedimenteringsbassäng) rödfärgade hela sjön och gav ett siktdjup på mindre än decimetern!

— Vi hade lika gärna kunnat ta våra siktdjupsprover i botten på båten, säger fil. lic. Arne Jernelöv, IVL.

Den röda sjön var samtidigt ett populärt riktmärke för flygarna. Den syntes på långt håll och de behövde aldrig tveka om identiteten.

IVL startade sina undersökningar redan ett par år innan driften vid anrikningsverket lades ned, vilket skedde i månadskiftet oktober/november 1967. Det visade sig att grumligheten i vattnet minskade mycket snabbt när utsläppen ströps.

Den röda färgen försvann.

Nu, två år senare, är siktdjupet 2—2,5 m.

Detta fattas ännu någon meter innan Bålsjön är ikapp de kontrollsjöer i närheten, som IVL också haller ett öga på.

Sjön var tidigare extremt artrfattig, eftersom det grumliga vattnet

inte släppte igenom ljus. Nu marscherar det biologiska livet in. I sommar har bl. a. en mängd ljusbehövande växter återkommit i sjön och botten börjar leva upp. Därnere förde organismerna tidigare en ojämn kamp mot det ständiga regnet av partiklar, som silade ner genom vattnet och lade sig som en matta över botten.

En och annan fisk — gädda och abborre — fanns faktiskt, men förför allt var det gott om de tåliga kräftorna.

— Ortsbefolkningen kallar dem "humlor" eftersom de är så små, säger fil. kand. Bengt Ahling, IVL. Nu kan de bli större. Sjön var tidigare så näringsfattig att IVL-arna vid sina undersökningar hittade gott om kräftor som mitt på blanka dagen gick omkring uppe i starrgräset och betade.

Ännu har det biologiska livet i Bålsjön kraftig slagsida. Somliga arter, som normalt inte borde förekomma i större omfattning, hur så här i inledningsskedet passat på att göra sig breda.

Det gäller bl. a. vissa plankton typer och sländor.

I sommar har man också sett stora stån av 1- och 2-årsstigar av abborre. Fisket blir bra så småningom, antagligen bättre än i kontrollsjöarna!

Men det kommer att ta tid in-

nan naturen hunnit ställa till rätta vad människan förstörde, och ändå har Bålsjön tur jämfört med sådana vattendrag som kanske för tid och evighet fördärvats av kommunala avloppsutsläpp. Den föroreningen är värre liksom utsläppen från cellulosaindustrin. Därför krävs det kunskap om tillfriskningsförloppen. Det kan ju tänkas att människan med varlig hand kan hjälpa naturen på trävet i restaureringsanstängningarna.

LENNART LUNDEGÅRDH

och JAN BJÖRSJÖ

Det gamla avloppsrioret är igensatt med en kraftig träplugg, konstaterar Kjell-Ake Larsson. Han jobbar vid den stenkross som ersatt det gamla förorenande anrikningsverket.

SVD / 11 1969